

YHTEISKUNTAOPIN KOE 22.3.2013 HYVÄN VASTAUKSEN PIIRTEITÄ

Alla oleva vastausten piirteiden ja sisältöjen luonnehdinta ei sido ylioppilastutkintolautakunnan arvostelua. Lopullisessa arvostelussa käytettävistä kriteereistä päättää tutkintotoimikunta.

Yhteiskuntaopin kokeessa keskeisiä arvioinnin kohteita ovat kokelaan oppiaineen oppimäärän asiasisällön tuntemus sekä keskeisten yhteiskuntatiedollisten käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö. Arvioinnin kohteena on myös kokelaan kyky tulkita ja arvioida kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä kuvaavaa informaatiota, tehdä siitä päätelmiä sekä vertailla yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevia tulkintoja ja ottaa niihin perustellusti kantaa. Moniosaisissa tehtävissä eri osien maksimipistemäärät voidaan ilmoittaa tehtävänannon yhteydessä, mutta vastaus arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena.

Tehtävä 1

Vastaus käsittelee tehtävän jokaista alakohtaa ja kussakin veroratkaisujen taloudellisia vaikutuksia sekä kotitalouksien että kansantalouden kannalta. Vastaus selvittää, miten tai miksi eri veromuodot (progressiivinen ansiotulovero, energiaverot jne.) rasittavat eri tavalla eri väestöryhmiä. Tehtävässä mainittujen veroratkaisujen kansantalouteen kohdistuvia vaikutuksia tarkastellessaan vastaus tuo esiin sen, että veroratkaisuilla on usein samanaikaisesti sekä etu- että haittapuolia, jotka kohdistuvat kansantaloudessa eri tavalla eri sektoreihin. Vastauksessa tulee esiin, että kotitalouksien taloustilanne ja kansantalouden tila ovat yhteydessä keskenään ja heijastuvat toisiinsa.

Tehtävä 2

Vastaus tarkastelee sekä demokratian että oikeusvaltion käsitettä. Vastauksessa tulee esiin, minkälaisia demokratian laajuuteen ja demokratian syvyyteen liittyviä kriteerejä otetaan huomioon arvioitaessa valtion demokraattisuutta. Vastaus selostaa ne oikeusjärjestyksen piirteet ja oikeudenkäytön periaatteet, jotka liitetään moderniin oikeusvaltioon. Vastauksessa tulee esiin, että demokraattinen oikeusvaltio edellyttää sekä tiettyjä instituutioita (raken- teita, järjestelmiä) että niiden toimivuutta.

Tehtävä 3

Vastaus erittelee, miten Suomen turvallisuusympäristö muuttui kylmän sodan päättymisen jälkeen ja miten maan turvallisuuspolitiikka on reagoinut muutokseen. Vastauksessa tulevat esiin puolueettomuus ja liittoutumattomuus Suomen turvallisuuspolitiikan linjauksiin liittyneinä keskustelunaiheina. Vastauksessa tuodaan esiin turvallisuuskäsitteen erilaiset tulkin- nat sekä laajaan tulkintaan liittyvät avaukset Suomen turvallisuuspolitiikassa. Suomi on osal- listunut kansainväliseen sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan. Vastauksessa pohditaan Suo- men turvallisuuspolitiikan erilaisiin ratkaisuihin liittyviä taloudellisia näkökohtia.

Tehtävä 4

Vastaus määrittelee kysytyt käsitteet sisällöllisesti oikein. Vastaus pohtii deflaation ja korke- an inflaation aiheuttamia ongelmia kansantalouden eri toimijoiden kannalta ja eri aikaper- spektiiveissä. Vastauksessa tulee esiin, että deflaation ja korkean inflaation vaikutukset lyhy- ellä aikavälillä ja joillakin kansantalouden sektoreilla saattavat olla toisenlaiset kuin niiden pitkän aikavälin vaikutukset tai vaikutukset joillakin toisilla kansantalouden sektoreilla. Vas- tauksessa tulee esiin, että inflaatiota ei sinänsä pidetä välttämättä ongelmana kansantalu- delle, jos se ei nouse liian korkeaksi.

Tehtävä 5

Suomen oikeusjärjestys muodostuu kirjoitetuista ja kirjoittamattomista normeista. Kirjoitet- tuja normeja ovat perustuslaki, muut lait, asetukset ja Euroopan unionin antamat kirjalliset normit sekä Suomen hyväksymiin kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvät velvoitteet. Tuomio- istuimien päätöksistä muodostuva oikeuskäytäntö on osa oikeusjärjestystä. Kirjoittamatto- mat normit muodostuvat tapaoikeudesta.

Tehtävä 6

Vastauksessa arvioidaan testamentin lainmukaisuutta ja perinnönjaon toteuttamista. Laadit- tu testamentti ei ole lainmukainen. Se ei ota huomioon rintaperillisten lakiosaa, joka on puo- let perinnöstä. Testamentin perustelut eivät oikeuta perinnöttä jättämiseen. Puolet perin- nöstä muodostaa vapaaosan, josta voidaan määrätä testamentilla. Koska Jaakkoa ei ole tun- nustettu, hänellä ei ole rintaperillisen oikeutta lakiosaan eikä liioin elatusapuun, mutta tes- tamentilla hänelle voidaan määrätä omaisuutta vapaaosasta. Puolisolla on lisäksi avio-oikeus puolisonsa omaisuuteen, sillä avioehto ei tässä ole. Rintaperilliset voivat oikeusteitse vaatia lakiosaansa ja myös esittää, että Oivan puoliso on saanut lyhytaikaisesta avioliitosta perus- teetonta etua. Kysymykseen voi tulla osituksen sovittelu tai perinnönjaon kohtuullistaminen oikeuden päätöksellä.

Tehtävä 7

a)

EKP:n tehtävät on määritelty perustamissopimuksessa. EKP:n tehtävänä on hintavakauden ylläpitäminen euroalueella. Tällä pyritään tukemaan jäsenmaiden talouskasvua ja työllisyyttä inflaatiotavoitteen rajoissa. EKP:n asema on itsenäinen, ja se tekee päätöksensä ohjausko- roista ilman jäsenvaltioiden hallitusten vaikutusta. Se myös vastaa setelien liikkeellelaskusta ja euroalueen rahoitusjärjestelmän vakaudesta ja valvonnasta. (3 p.)

b)

Ohjaukorot on laskettu alas, ja EKP on pyrkinyt varmistamaan rahoitusjärjestelmän toiminnan edullisella keskuspankkilainoituksella. EKP on eurokriisin hallitsemiseksi ryhtynyt jäsenmaiden tukemisessa osin toimenpiteisiin, joiden ei ole katsottu kuuluvan sille perustamis-sopimuksen mukaan. EKP on ostanut ongelmamaiden valtionlainoja jälkimarkkinoilta ja osallistunut niiden tukipaketteihin. Se on siten ottanut askeleita varsinaisen rahapolitiikan ulkopuolelle, kuten jotkut poliittiset päättäjät ovat eurokriisin aikana vaatineet. (3 p.)

Tehtävä 8

a)

Verheugenin voidaan katsoa näkevän nationalismin uhkana Euroopan tulevaisuudelle ja eurooppalaisen identiteetin kehittymiselle. Hänestä Euroopan historia on tästä todisteena. Rydman taas pitää nationalismia luonnollisena osana Euroopan historiaa eikä eurooppalaisen identiteetin vastakohtana. Pikemminkin nationalismin tukahduttaminen voisi hänestä haitata integraatiokehitystä. (3 p.)

b)

Kansallistunne on noussut esiin useissa Euroopan maissa keskusteluissa maahanmuuttajapolitiikan suunnasta. Myös kysymys EU:n kansalaisten vapaasta liikkuvuudesta ja oikeudesta tehdä työtä unionin alueella on herättänyt nationalistisia tunteenpurkauksia. Monissa Euroopan parlamenteissa on nykyisin kansallistunteeseen vetoavia oikeistopuolueita. EU:n velkakriisi on herättänyt voimakkaan kansallistunteen velkasaneerauksen alla olevissa maissa, erityisesti Kreikassa. (3 p.)

Tehtävä +9

a)

Vastauksessa havaitaan, että kuntien määrä vähentyisi ja jäljelle jäävien kuntien laajuus vastaavasti kasvaisi. (2 p.)

b)

Vastauksessa pohditaan sekä puoltavia että vastustavia näkökohtia eri toimijoiden, kuten kuntalaisten, yksittäisten kuntien sekä valtion, kannalta. Vastauksessa otetaan tarkasteluun sekä taloudellisia ja väestöllisiä että hallinnollisia ja demokraattisen järjestelmän toimivuuteen liittyviä näkökohtia kuntarakenteen uudistamiseen. (4 p.)

c)

Kuntarakennekysymys on jakanut puoluekenttää. Vastaus tarkastelee poliittisten puolueiden kuntarakennekysymykseen liittyviä linjojen keskeisiä eroja ja todentaa niitä koskevat päätelmänsä viittauksilla viime vuosien yhteiskunnallis-poliittiseen keskusteluun ja päätöksiin. (3 p.)

Tehtävä +10

a)

Teollisuuden investoinnit lisäävät talouskasvua. Investointien väheneminen kertoo talouden ongelmista. Investoinnit lisäävät kansantalouden kokonaiskysyntää, mm. työvoiman ja hyödykkeiden kysyntää. Investoinnit yleensä parantavat tuottavuutta. Laskusuhdanteessa investoinnit lievittävät taantumaa. (3 p.)

b)

Selostetaan kuvion merkittävimmät muutokset ja jatkuvuudet: tutkimus- ja kehitysmenojen osuuden huomattava kasvu 1980-luvulta alkaen ja suhdannevaihtelujen vaikutukset, kuten 1990-luvun laman aiheuttama pudotus. Investointiaste on pysynyt kuvion osoittamalla ajalla keskimäärin ennallaan. (2 p.)

c)

Vastauksessa tulee esiin, mistä kiinteät investoinnit ja t&k-menot koostuvat. Kiinteät investoinnit ovat yleensä sijoituksia koneisiin, laitteisiin ja rakennuksiin; t&k-menot ovat aineettomia investointeja esimerkiksi tutkimukseen, tuotekehitykseen ja koulutukseen. Suomessa painopiste on siirtynyt kiinteistä investoinneista aineettomiin investointeihin, kun talouskasvua haetaan nyt entistä enemmän uusista keksinnöistä ja uuden teknologian hyödyntämisestä. Suomen teollisuuden rakenne on muuttunut, minkä vaikutuksesta myös investointien rakenne on muuttunut. (4 p.)